

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

40 ԳՐՅ.

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

40 ԳՐՅ.

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԵՐԿԻԾԱԲԱՆԱԿԱՆ

ՏՆՕՐԷՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՏԵՕՔՍԵԷԱՆ

Հասցե, Ղալաթիա Նորատունկեան խան

Ժ.Գ. Տարի Թիւ 3

ՇԱԲԱԹ

24 Յուլիս, 1899

ԲԱՎԱՆԴԱԿԱՆ ԹԻՒՆ

- ԱՆԴՈՒՎԱՐ.—Արդիւնքը քիչ է:
- ՎԱՀԱՆ ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ.—Տիպար վարժարան մը:
- ՏԻՇԼԷԿԵԱՆ.—Ազման բանաստեղծութիւն մը:
- ԴԻՏՈՂ.—Շաբաթական քրոնիկ:
- Լ. ՇԱԹՐԵԱՆ.—Վարդավառ:
- Յ. Մ. ՀԱՃԵԱՆ.—Գիշերային մուրացկաններ:
- ՀԻՆ ՄԱՐԴ.—Ես կը նարցնեմ ես կը պատասխանեմ:
- Պ. ՓԱՓԱՋԵԱՆ.—Ձուարճալիք:
- ՊՕՂՈՍ Ս. ԲԱԳՐԱՏՈՒՆԻ.—Իարոյական առածներ:
- ԲԻԿՄԱԼԻՈՂ.—Ձրկուածներ:
- Յ. Մ. ՀԱՃԵԱՆ.—Հարկս հասարակաց, պատիւս արժանաւորաց:
- Ճ.—Նամակ Իզմիրէ:
- Մաղիկի հեռագիրները:
- Ազգային լուրեր:

ԱՐԳԵՐՆԵՐ ԶԵՉ Է

Դպրեւանքին արդիւնքը քիչ է, ըսել կ'ուզենք, և տեսէ՛ք թէ ի՞նչպէս:

Խուժանէ և աղմուկէ հեռի, բարձրադիր կայանի մը մէջ զետեղուած այդ Հաստատութիւն կրնայ ներկայ վիճակէն աւելի օգտակար ըլլալ Ազգին, եթէ կիրք ու մասնաւոր թերադրութիւններ մէկ կողմ ձգուին, և խնդիրը ուսումնասիրուի լըրջօրէն, լոկ ազգային օգտակարութեան տեսակէտով: Դպրեւանքին հաստատութեան առաջին օրէն սկսեալ մինչեւ վերջերս յարատեւ գաղափար մը ունեցած եմ՝ վերակենդանացած տեսնելու գիշերօթիկ պատուական վարժարան մը այդ ներշնչող

բարձանց վրայ, մանաւանդ յորմէհետէ բախտը ուղեց որ մեր է՛ն զիտնական եկեղեցականը կոչուի վարելու Դպրեւանքին նիւթական և բարոյական մատակարարութիւնը: Դպրեւանքին կազմութեան առաջին օրերուն խօսք կ'ըլլար որ ծրագիրը քիչ մը ազատ և լայն բռնուի, և կուսակրօն քահանայութեան մարմաջը բոլորովին չմոլորեցնէ զմեզ անխոյթ առնելու ստախճան քահանայութեան և լոկ ուսուցչութեան շահերը: Ունեցանք կարգ մը ուսեալ վարդապետներ որք իբրեւ Արմաշական՝ այսօր ծանօթ են մեր թեմական առաջնորդութեանց մէջ: Բայց չմոռնանք սա՛ կէտը թէ անոնք աւելի ուսեալ ըլլալնուն համար օգտակար եղան քան կուսակրօն քահանայ ըլլալնուն համար: Կ'ընդունինք թէ վարդապետութիւնն էր աւելի որ արժեցուց անոնց ուսմունքը և յարատեւ աշխատութիւնները, բայց ուսմունքն էր նաև որ տարբերեց զանոնք կարգ մը ուրիշ ինքնակոչ վարդապետներէ, որք առանց պատրաստութեան սունկի պէս բուսած էին մեր ոտքերուն առջեւ: Դպրեւանքը սակայն հետզհետէ ընդլայնեց իր ծրագիրը, աւելի լայն բացաւ իր մտից դուռները, վարդապետական աններողամտութիւնը տեղի տուաւ ընդարձակագոյն իմաստով ուսում տարածելու գաղափարին, և խտրականութեան յաջորդեց մտաւոր ազատագրութիւն մը, որուն բարիքներէն պիտի օգտուէին մեր ընկերութեան ամէն կարգի անհատներ, և այսօր եթէ Արմաշական վարդապետներ ունինք որք հրապարակի վրայ կը փայլին, ունինք նաև Դպրեւանքեան ուսուցիչներ որք լաւագոյն պատրաստութենէ մը ետք կը փութան իբրեւ ուսուցիչ օգտակար ըլլալ գաւառային վարժարաններուն մէջ: Քանի որ անհրաժեշտ պայման չէ այլ

եւս կուսակրօնութեան ուխտը Դպրեվանքին նը-
ւիրական սեմէն ներս մտնելու համար, ինչո՞ւ
չընդունուի սա՛ դադարաւ թէ պէտք է վճարեալ
գիշերօթիկներու ազատ դրութիւնը մուտ գտնէ:
Ընդարձակ շէնքեր կան, հմուտ ուսուցիչներ կան,
այո՛, կան հոն Արմաշի յաւիտենական բարձանց
վրայ, ուր աղանակերալ կը գուրդուրայ անոնց վը-
րայ Տ. Եղիշէ Եպս. Դուրեան, պահելով իր վար-
դապետական թարմութիւնը մտքի, սրտի և շգաց-
մանց:

Կուսակրօնութեան և ձրիավարժ կրթութեան
յատուկ դասարան մը կամ դասարաններ պահե-
լով հանդերձ, ճիշտ բարերարելու ներկայ ձեւն ալ
պահելով հանդերձ, կ'առաջարկենք որ Դպրեվանքի
մէկ շէնքը յատկանայ համադպրային գիշերօթիկ վար-
ժարանի մը հաստատութեան, որ պիտի հայթայթէ
մեզ ուսեալ, ուշիմ, գործնական մտքի տէր պա-
տանիներ, որոց պէտք ունինք Փորձեցէ՛ք, կոչում
ըրէք աշակերտներու անոնցմէ շատեր պիտի դըտ-
նէք: Մեզ անհրաժեշտ է ուսում, զոր աւանդելու
համար հայ ծնողաց տուէք գիւրութիւն: Դպրե-
վանքը գիշերօթիկ վարժարանի մ'ալ վերածեցէք,
և մեր առաջարկ բնաւ չի խափաներ ձեր կուսա-
կրօն քահանայի գրութիւնը: Մէկ քարով երկու
ճնճուկ զարնելու ունակութիւնը մի՛ արհամար-
հէք: Լուսաւորութեան համար անչէջ վառարան
մը կրնայ ըլլալ Դպրեվանքը, բայց մի՛ պահէք
զայն միմիայն կարգ մը առանձնահորհալներու
համար: Ընդարձակեցէք անոր սահմանները:

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր գործնական ոգին
պիտի չյապաղի ըմբռնել մեր առաջարկին կարե-
ւորութիւնը, եթէ բարեհաճի խնդիրը լուրջ նկա-
տողութեան առնել: Դպրեվանքին խնամակալու-
թիւնն ալ, վերատեսուչ Սրբազան Դուրեանն ալ
լիովին կ'զգան թէ Դպրեվանքին մէջ գիշերօթիկ
վարժարանի մը հաստատութիւնն ո՛րչափ կրնայ
օգտակար ըլլալ Ազգին:

ԱՆԴՐՈՒՎԱՐ

Յ. Ս. ՀԱՉԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

Այցելու համաբալալ

Որ Կ. Պոլսոյ քանի մը համալսարան վաճառատանց
մէջ այցելու համարակալի պաշտօնը կը վարէ, արտադ-
րելի ժամեր ուճենալով պատրաստ է ուրիշ վաճառա-
տանց մէջ եւս նոյն պաշտօնը ստանձնել եւ մասնաւոր
դասեր տալ տոմարակալութեան, թուարանութեան, հա-
յերէն լեզուի եւ շարադրութեան և ընդհանուր կերպով
աւանդել տարրական եւ բարձրագոյն նախակրթարանի
ամէն ուսմունք, խիստ գիւրդուց մէթոտով եւ գիւրա-
մատչելի պայմաններով:

Դիմել լրագրոյս անօրինութեան:

ՏԵՊԱՐ ԳԱՐԺԱՐԱՆ ՄԸ

Անցեալ հինգշաբթի օր դպրոցական սարգ հանդէս
մը կատարուեցաւ Ղալաթիոյ նախակրթարանին մէջ, եւ
մեզի այս համագումը տուաւ որ շատ յուսահատ չըլլանք
մեր վարժարաններու մասին:

Այդ նախակրթարանին մէջ ճոխ ծրագիր չեա տես-
ներ, եւ սակայն հոն լոկի մնջիկ պատանեկութիւն մը կը
պատրաստուի, Կեդրոնական վարժարանի աղագայ աշա-
կերտներ հասցունելու համար:

Վարժարանը երեքի կը բաժնուի, Մանկավարժի
տարի մը սռաջ հաստատուած եւ աղջիկներու ու ման-
չերու վարժարան. համակրելի Տեսուչը Գր. Լ. Փ. Մար-
գարեան տեղեկագրին մէջ շեշտեց որ նախորդ տար-
ուան 105 աշակերտները 172ի բարձրացած են եւ ամ-
սական թոշակները 300 դրուէն 800ի բարձրացած է:
ըսաւ թէ, 27 աշակերտներու ամէն օր ցերեկեայ ճաշ կը
տրուի, եւ կարգ մը աշակերտներու ալ հագուստ արը-
ուած է Զատկին:

Ինչքան արամարանական էր սա յայտարարութիւնը
թէ—մի սպասէք որ մենք ձեզի ցոյց տանք մեր աշա-
կերտուհիներու ձեռագործները նրբակերտ ու նրբա-
հիւս, մեր աղջիկները ամէնն ալ աղքատներու զաւակ-
ներ, սովորեցան միայն կարել ու կարկտել եւ քուլպա
հիւսել:

Պապօ, ոհա իմ երեւակոյցածս որ կը գտնեմ նա-
խակրթարանին մէջ:

Կը շնորհաւորենք ուրեմն խնամակալութիւնը,
որ ամէն զտնօրէնութիւններ յանձն առնելով հասուց
այդ վիճակին, որ թէեւ շատերու համար կարեւորու-
թիւն չունենայ, բայց մեզի համար յատկանշական է,
որովհետեւ մեր էսնաֆ ու աղքատ աղաքներուն կըր-
թութիւնը այդպէս ըլլալու է, հեռու երեւակոյցական
եւ ցնորական գաղափարներէ:

* * *

Լաւ, ինչպէ՞ս կ'ուզէք որ մեր աղաքները յաւանդոտ
եւ եսասէր չըլլան, երբ ըսեմ ձեզ թէ, այդ աշակերտնե-
րուն մէջ աղայ տեսայ, որ սաքը գուլպայ չունէր, ու
քիչ մը անդին ալ հետեւեալ խօսակցութիւնը լսեցի ա-
շակերտներուն մէջ:

—Մօ, լաթերդ պատուած են նէ, ինչո՞ւ նորերդ
չհագար:

—Չունի քի հագնիմ, մարիկս բարա էվլյուցած էր
լաթ առնելու համար, բայց քուրիկս հիւանդացաւ, բո-
ւր բարաները անոր խարճեցինք:

—Է՛ տտանկ ի՞նչտոր պիտի երեւատ:

—Ամօթ չէ, աղքատութիւնը ամօթ է,

Չէ, աղաս, ամօթ չէ աղքատութիւնը, այլ աղքատ
ըլլալով ինքզինքը հարուստ ցոյց տալն է ամօթ, աղքատի
զաւակ ըլլալով իր ծնողաց կեանքը քննադատել ու ա-
նոնց չհաւնիլն է ամօթ, աղքատի զաւակ ըլլալով անոր
եղնել վերացական կրթութիւն մը տալն է ամօթ եւ վեր-
ջապէս զեղեցիկ հագուստներ հագնելով աղքատ հոգի:

մը կրելն է ամօթ.

Արդ, այս պարագաներուն մէջ, գոհ ենք որ տասնիկ աղքատի տղաքներուն, իրենցմէ շատ վեր կրթութիւն մը չի տրուիր, ու Տեսուչը՝ Մարգարեան էֆէնտի, որ ինքնօգնութեամբ յառաջացած եւ ժողովրդի դաւակ է, շատ լաւ կ'զգայ տղայոց հոգեկան վիճակը, անոնց մեծագոյն մասը չմաշքէի ու ինքեմէի դաւակներ, Լատտթիինն պէտք չունին. անոնք էսնաֆի աղքատներ են, անոնք պարզ արհեստաւորներ պիտի ըլլան, եթէ երբէք բարձր կրթութիւն մը տանք, աւելի թերի դաստիարակութիւն մը, այն ատեն օգտակար պիտի չըլլան իրենց ծնողաց, որովհետեւ այդ պակաս կրթութեան անմիջապէս պիտի յաջորդէ եսասիրութիւն ու յաւակնություն, ու հեազհետէ իր ծնողաց չհաւնիլ, գործերու կարեւորութիւն չտալ եւ մեծ մեծ բաներ յուսալ . . . չիրականալու համար:

ՎԱՀԱՆ Գ. ԶԱՐԴԱՐԵԱՆ

ԱԶՄԱՆ ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Եստի վերջնթեր թիւին մէջ՝ ՀԱԶԱՐ բանաստեղծին գրած զըռվայարանութեան վրայ խօսելով՝ բարեկամական քանի մը խորհուրդներ տուած էի՝ որպէս զի խամուռ իշի շխտունի, խոտան ալովմիանգամայն յաջորդ թիւի մը մէջ անաչառութեամբ քննադատել իր գրածը՝ միշտ իր օգտին, իր պատուոյն եւ իր բանաստեղծի . . . նորոտաց համբաւոյն ի նպաստ:

Բայց, զի լցել բանն որ ասացաւ թէ «Տիլէնճիյէ խրյար վերմիլէր, էյի տիր տէյի ալմամը», ասանկ ալ, մեր ՀԱԶԱՐ բարեկամը, փոխանակ երախտապարտ գտնուելու, փոխանակ խնդի հրապարակաւ շնորհակալութիւն յայտնելու, ի հուր կը բորբոքի Տիլէնճիյան վրայ եւ անհամբեր՝ սպառնալից ու նախատակոծ պատազդան մը կը մորտէ, գոնէ՝ խոստացած քննադատութեան սպասելու չափ համբերութիւն ալ չունենալով:

Այ օգուլ, ես ասոր աստեղը յանցանք մը ունիմ, դուն չէի՞ր որ ասիկց առաջ՝ ի ձայն փողոյ, թմբկի եւ քնարի քայողած ու յայտարարած էիր որ «Ես բանաստեղծի մէջ չունիմ» (սանքի լահանա թուռչուտի պիտի դնէինք), ինծի զօս մի՞ ընէք որ բանաստեղծութիւն չինեմ, ֆիլան ֆալան (մեր քունն ալ ճիշտ ասոր համար չէր տաներ կոր գիշերները . . . փրէէն թախթապիլին):—Նոքէն ալ (կէօյամ) զօռօվն զրած բանաստեղծութեանդ մեծ կարեւորութիւն մը տալու նըպատակաւ՝ ելար ըսիր որ «Ես մինչեւ հիմայ առ համեստութեան անանկ կ'ընէի, ապա թէ ոչ, օտուգճա ես ալ (ըն՛ը, ըն՛ը) էփ աղէկ ատեն Սպողոնի վարտիքին փաշաները կ'աղբուր. պատիւն ունեցած եմ (ձեռքէդ անպակաս):

Հի հայ, խօսքին կարճը, Պ. Հաղար: Ուղղակի իմ անձիս համար գրածներուդ պատասխանը յառաջիկային ատենիւք ըլլալ, բայց այս անգամ մաս առ մաս ըն-

թերցողաց պիտի ներկայացնեմ էշի Գնէնթի պատմագրանաստեղծութեանդ է՛ն հանճարածին (թուռչին գէշ չըլլար) հատուածները: Այլ թո՛ղ անոնք դատեն, քննեն եւ ուսումնասիրեն, ու եթէ, մագալլա՛հ, մանանխոյ հատիկի չափ բան մը հասկնան, չարեհաճութիւն ունենան հրատարակութեան տալ զայն, եւ զիս, իրր նախանձոտ ու Զօյիլ՝ խաղք ու խայտառա՛լ ընեն հրապարակաւ:

Ահա կ'սկսիմ, Տիկնայք իմ եւ Տեարք, սրեցէ՛ք աւանջիդ եւ ուշադրութիւն մեծ:

ՀԱԶԱՐ բանաստեղծը՝ խօսքը հաւայի կոյսի մը ուղղելով — «Դո՛ւ, դանդաղօրէն կը կաթիս բիրեղեայ արցունքի մը պէս, որ անկարկառ տափակութիւններէ հեռի լայնալիր հարթութիւնները կը շողացնէ» (Ստքերնիդ պոզնեմ սխալ չհասկնաք հա՛, ըսողը ես չեմ, Հաղարն է):

— «Ո՛հ . . . ո՛չ ապաքէն սա լեռները հաւատարմաբար կը հետեւին ճերմակ նարնջածաղիկին (լեռներուն քաղելը մինչեւ հիմայ լսած էիք) որ, երջանիկ ու գոհ, կը ժպտի՝ ցոյց տալով ճերմակ ակունքերը խնձոր չըրթունքներուն վրայ (հայտէ ըսենք որ կոյսին շրթունքը խնձորի նմանի, բայց մարդ Աստուծոյ, հիշ շրթունքին վրայ ակուս կ'ըլլայ), տահա թօհաֆը կայ, չարունակութիւնը տեսէք—«Եւ թափառական հոգիները ստուերային դալկութեամբ, մաղերէդ կը գողնան ծիածանի համբոյրը (չար սահաթ է կ'անցնի) զոր հեշտութիւնը ժապաւէններով մկրտեց (Հասկցա՛ք ա՛, ինչ ըսել կ'ուզէ կոր: Սանքի, ժապաւէնը կնքահայր եղեր է տէ, համբոյրին եւ ծիածանին խաչը բռներ է եղեր): Շարունակենք:

«Տխուր է իժէն խայթուած ամառուան տաքը (Հաղար, սափըթմիշ կ'ընենք կոր), որու գետնաքարչ տառակոյսները գլգլեակներու սեւեռուն մեծութեամբ ոտքերու տակ կը տապալարեն (աֆիօնին փիացան քանի՞ է): «Ո՛հ . . . ասոնց ամէնը դազաղի մը բիրեղով հիւսուած (է՛յ սա նմանութեանդ աֆէրի՛մ) լուսապսակ ջըրակապոյաները չե՞ն միթէ (ես գիտեմ, ինքզինքիդ հարցուր): «Միթէ չե՞ն այն կծու քրքիչները՝ որոնք կոնակնին հեռուէն քեզի կը դարձնեն (ծօ՛ հիշ քրքիչը փոր կամ կունակ կ'ունենայ. դուն արթըն բանաստեղծութիւնը իրաւցնէ՛ ճաղը կը դնես կոր):

— «Բայց ո՛ր ծովաչի երգչունի (Մայիսին Բեհհըսխանէ շատ կուգան . . . Սուլուխուլէի Զինկեանէները), կովու կառքը որ ծովփայտը տերեւներու պէս՝ բոպիկ ոտքերով կ'որոտայ (Սիրքէճիէն Եէտի-Գուլէ քանի՞ քիւլմէթրօ է), դաւարալինեայ անասմանութեան մէջ՝ մառախուղի առաքասանները խորտակեց (աս բանն ը ընողը կովուն կառքն է եղեր: Մառախուղէ առաքասա, բոպիկ ոտքով էօքիւլի առապա, անկէց վերջը՝ դաւարալինեայ անասմանութիւն, է՛յ պիթիրտին ՀԱԶԱՐ, պիթիրտին վիսէլլամ, — ատամ հաղա՛ պէ, հաղա), — կեցէ՛ք, տակաւին շարունակութիւնը կայ աս Զեմ. . . կտորին—«Եւ, չարագուշակ սարսուռով մը ամառուան ջլատիչ խանդին մէջ խառնեց լուսածիծաղ ժպիտները (վախ եավրում, վախ, դուն եկու խօսք մտիկ ըրէ տէ՛ առտու ի-

քրիկուն պող ջրով տուչ րրէ, խուզիս):

— «Ո՛հ . . . — չգտա՛յ ասոնք (արդէն միտումով ինչ էր որ) եւ մինչ թռչնոց մեծութիւնը իրենց ապուշ սարսուռները կը լուսաբծէին (անպատճա՞ռ քէ-ա-լ-մէ-քի մը պէտք ունիս), մինչ քառակուսի գլուխներ, նոսրագոյն ուղեղներ, գոլումային գանկեր (ա՛խ, իշտէ բոլոր ասոնց պէջան է կը քաշես կոր) բանաստեղծական զաւանցանքներ կը յորդէին (սաղլըն սէլամէթով) . ես, բորբոքուն սրտիս թրթռուն բարախոսներով ցայտուն (ի՞նչ ալ նուազիք սիրտ ունիս) այս լացող տողերս սեւագծեցի, ո՛վ անուրջի աղջիկ՝ էօ՛՛՛ ֆ, հէլէ լմնցաւ:

Ահաւասիկ, Տիկնայք իմ եւ Տեարք, այս է Հաւաք բանաստեղծին հրաշալի արտադրութիւնը . . . իւր այլանդակութեան կողմանէ, որու մասին ես իմ խոնարհ կարծիքս ամենայն անաչառութեամբ պարզելով յայտնեցի առաջի մեծարդ ընթերցողացդ:

Սակայն դժբաղդաբար, ինք, Հաւաք քեռթողը, անանկ համոզուած է որ, այս գրած բանաստեղծութիւնը, չա՛տ խրջալի բան մըն է, չա՛տ վսեմ է, սլանալի է, եւ թէ՛ կայր նախանձոտները միայն չեն հասկնար եղեր անոր խոստը, բայց յաջորդ դարերը միշտ ներբողներ պիտի գտնեն եղեր իր յիշատակին նուիրելու (Աստուած շատ քաշել չի տայ), թէ՛ ուշ կամ կանուխ իր ճակտին վրայ պիտի տեսնենք եղեր դափնեայ պսակը (փաթիլիճան թուռուսի կապես աւելի պիտի սիրէ), անկէց վերջը՝ (աշա՛ Էֆֆէ) Պատմոյնի, Գալիլիայի Իսպիւնոզի, Պաքորի, Ճիրվադէսի, Արինաուդայի՝ Ֆիլոնին ֆալանին հետ, դասակից պիտի ըլլայ եղեր, ո՞ր մէկը միտքս սլանաւ, վազններով տիւզիններով, երդններով քէվրաններով՝ խոշոր խոշոր մարդիկներ: Գոնէ երազին մէջ տեսած, անուններն յաճ, ինչէնի ըլլալին գիտցած ըլլայ, ապու՛խ սապու՛խ եարտըմճըն օլուն:

Բարեբա՛ր Աստուած, այս ի՛նչ պիլիմէզ ցաւ է եղեր բռնի բանաստեղծ ըլլալու հիլլէթը: Ժամանակաւ, այսինքն՝ դպրոցական եղած ատենս, օրին մէկը ես ալ այդ ակտէն վարակուեցայ. բայց ուղեցի անանկ նոր բան մը գրել. անանկ Խըշա՛ գիւտ մը ընել՝ որու նման չմնչեւ այն ատեն եկող գացող, մեծ ու փոքր բանաստեղծներէն եւ ո՛չ մէկը գրած ըլլալու Ուստի, աղքատ ջրկիր մը նկարագրեցի, որ սրտի մը տակ նստած, Խըշա՛ ձեռքը տրտում տխուր եւ յուսահատ՝ անոր վրայ բացուած ծակը կը դիտէր:

Յանկարծ, մարդը ներշնչում մը կ'ունենայ (աղէկ ուշադրութիւն ըրէք), կը ցատքէ տեղէն, կը վազէ անկիւնի աղթէրին ու 10 փարայի քէթէն թօխումի առնելով՝ կանաչ սնակի մը մէջ աղւոր լափա մը կը շինէ (ի՛նչ վսեմ կերպով նկարագրած էի այս կտորը, գիտէ՞ք) եւ եօղանի խոշոր ասեղ մը առնելով կ'սկսի լափայով խռոպային ծակը ծուկը կարկտել, գործողութիւն մը՝ որ հրաշալի կերպով կը յաջողի (երեւակայութեանս մէջ) եւ մարդը ուրախութենէն կ'եռայ, կը խայտայ ու կը սկսի պարե՛լ:

Սխալա՛ր, դուն ես մի աս բանաստեղծութիւնը դըրեցիր, հետեւեալ օրը եւ ամբողջ շաբաթներ, աջէն ու

ձախէն, ծանօթէն ու անծանօթէն թուք ու մուր, հեղնութիւն ու նախատինք, խժքծանք ու քննադատութիւն շմնաց որ գլխուս շթափեն: Գոնէ՛ մէկ անձ մը չգտունուեցաւ որ՝ դար ինծի ըսեր «Հոգ մի՛ ըներ, դուն նորածին հանճար մ'ես, բնական է որ նախանձորներ ու նենաս, ապագայ դարերը քեզի համար պա՛շտէ՛ք՝ ներբողներ պիտի գտնեն՝ յիշատակը անմահացնելու համար, ուշ կամ կանուխ՝ ճակտիդ վրայ (գոնէ՛ ըսողանէ) պըսակներ պիտի հիւսուին, երազիդ մէջ սըվոր նըվոր հետ պիտի տեսնուիս եւն. եւն.:

Ի՞նչ կ'ըսէք, ես ալ, այն օրէն ի վեր՝ յախտեանկան ըլլալու պայմանաւ՝ եկտի ճէտտիս թէօպէ՛ ըրի անգամ մըն ալ բանաստեղծութիւն չինել եւ խոստմանս ալ հաւատարիմ գտնուեցայ . . . — քէփադէ ըլլալու վախով: ՀԱՅՍՏԱՆ, գոնէ՛ ինծի չափ համեստ եղիր, ո՛վ էմին էօնիւ բանաստեղծի: (*)

ՏԻՇԼԵԿԵԱՆ

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

Հարուստը աղքատին խաջը կը գողնայ. բայց աղքատը իր խաջին տէրը չէ. — Մայր-եկեղեցիի քահանաներուն . . . շահատակութիւնները. — Մեռել մը՝ որ աղքատ ըլլալուն . . . եկեղեցի ջտարուիր. — Արքայու-թիւնն ալ միայն . . . հարուստներուն. — Քանանայ մը որ մեռնողի մը կիրամուտքին . . . իր այցաքարտը կը դրկէ. — Աւէք մեր Աւետարանը — Ետ տուէք մեր տասնոցները:

Հարուստը կամ էսնաֆը իրենց ամուսնութեան առիթով, մասնաւոր առանձնաշնորհում մը ունին, այն է՝ աղքատին խաջ առնուլ, բան մը, որու մասին արդէն խօսեցանք այս էջերուն մէջ, բայց եկու տես որ աղքատը . . . իր մեռած օրը այդ փայտէ խաջին ալ տրժանի չէ . . . գէթ Վում-Գարուի մէջ:

Ու այն խաջը՝ որ Յիսուս մեզի յանձնեց այս աշխարհին մէջ, ձրի տուաւ ու ձրի տուէք ըսաւ. այդ խաջն ալ սկսած է հարուստներուն իրաւունքը ըլլալ եւ քահանաներուն ալ մենաշնորհը:

Կիրակի օրը Բալուի Նոր Շինակ գիւղացի Սարգիս Յարութիւնեան անուն աղգայինը կը մեռնի, 3 ամիս հիւանդ պառկելով ու այդ միջոցին Աղքատախնամի բժիշկ Տր. Ալլահվէրտեան Էֆ.ի կողմէ դարմանուելով: Հիւանդութիւնը այն տեսակ հիւանդութիւններէն էր, որուն համար բժշկութիւնը ձեռնպահ կը մնայ, ու ամէն դարման անօգուտ կ'ըլլայ: Մեռելին տէրը՝ իր այրին՝ աղքատ ու սրտիկշտ կին մը, կը դիմէ Մայր եկեղեցւոյ Թաղ. Խորհրդին, որ այդ միջոցին . . . պարտք առաւ վրայ էր:

— Էֆէնտի, մեր մահելը ի՛նչ ընենք պիտի:

— Բարայ կա՛յ:

(*) ՀԱՅՍՏԱՆ պատասխանը յաջորդ թուով:

— Չէ, աղքատ ենք, Աղքատախնամը դարմանեց, կարողութիւն չունինք:

— Ճոնըմ առկը ետթախ չունի՞:

— Ունի ա՛մա, որբեւայրի մը եւ պզտիկ տղայ մը ունի:

— Մենք չենք գիտեր անանկ բան, Բէքէէ ըրէք բարա բերէք, կը թաղենք. հոս տեղ պէտէ՛հա՛վա մեռել չի վերնար:

— Աման մի ընէք ոտքերնիդ պաղնեմ:

— Ժամկոչ դուրս հանէ, տոկոսի հաշիւներս խանգարեց . . . անպիտանը:

Գուժը որ չառ քիչ անգամ մուտ կը գտնէ խորհրդարանէն ներս, այդ միջոցին հոն կը գտնուէր, վա՛ն ղի եկած էր գանգատելու թէ ինչո՞ւ համար քանի մը օր առաջ մեռել մի չէր թաղուեր եւ մեռելին տէրերը 3 օր պահեր էին դայն . . . հորին մէջ, որպէս ղի չհոտի, (ասոր ստուգութեանը հաւատարմիս չգար կոր) խիղճը իր ձայնը բարձրացուց:

— Ո՛վ անուանակիցդ խաչին, յիշէ այն օրը յորում Պատրիարքարանի մէջ յայտարարեցիր թէ «Դուն աղքատ ես» ու աղքատի խաչը կ'ուզես, հիմա, ինչո՞ւ չես ուզեր որ աղքատը խաչով վերնայ. ամէն տեղ ձրի մեռել ալ կը վերնայ, աս մօտաները հոս ելած են եւ այն ալ ձեր թաղականութեան օրով:

— Մենք պարտք պիտի վճարենք, չենք կրնար առանց դրամի գործ տեսնել:

— Չունի նէ, դրամ չունի նէ:

— Թող չմեռէր, կամ եթէ պիտի մեռէր թող իր մեռելին համար ոսկի մը պահած ըլլար, մենք պարտք պիտի վճարենք, պարտք կուտանք կոր, որոնք քանի մը հազար ոսկիներ են, թող ինքզինքը ապահովագրած ըլլար եւ հիմայ բարաները առնէր, ու մեղի բերէր:

— Դուք պարտքը վճարեցէք, որպէս ղի եկող թաղական խորհուրդներն ալ . . . նորէն պարտք ընեն:

— Ե՛կե՛ջապէս ի՛նչ պիտի ըլլայ:

— Չենք կրնար բան մը ընել, ոսկի մը թող բերեն եւ յետոյ կրնան վերցնել:

— Բայց ի՛նչ ըսել է, դուք այս եկեղեցիին աշօրն էք, դուք ի՛նչ իրաւունք ունիք:

— Թաղական ենք, ընտրուած ժողովրդին քուէով:

— Որոնք թուղթէ լապտերներով հաւաքուեցան:

— Շատ կը խորադես կոր Գուժ, դուրս ելիր:

— Հը, ինձի ոչ ոք դուրս կրնայ հանել, ես հոս կըլնամ մտնել, որովհետեւ աղքատներու միակ պաշտպանը ես եմ, դուք այս խեղճ մօրդը թաղել չէք ուզեր, որովհետեւ աղքատ է ու դրամ չունի կ'ըսէք. այնպէս չէ՞, լաւ. այս մօրդը 5') տարի է Պոլիս կը գտնուի եւ ամէն կիրակի եկեղեցի կուգար, եթէ շաբաթը 4 տասնոց ձեռքած ըլլայ պնակներուն մէջ, 25 ոսկի կ'ընէ, 2 տասնոց ըլլայ նէ, 12½ եւ եթէ մէկ տասնոց 61/4, 5 բարայ ըլլայ նէ 300 դրուչ կ'ընէ, արդիօք այս հէգ մարդը, իրաւունք չունի՞ իր վճարած 300 դրուչովը, քրիստոնէաբար թաղուելու, ըսէք, ըսէք, ո՛վ պարտաւոր թաղականներ, այս եկեղեցիները որ լուսահաղի Ամիրան չի՛ն եց, հարուստնե-

րուն համար չէր միայն. աղքատը իրաւունք ունի կ'ըսէք եկեղեցի մտնելու, եւ ինչո՞ւ, որովհետեւ մահազդներ չտպուեցան, եւ սեւ թուչաի ու թիւլի պէտք չմնաց, որովհետեւ 952 դրուչի հաշիւ մը չպիտի կրնաք ներկայացնել, անանկ չէ՞ . . .

— Մի բարկանար, Գուժ, կանչենք հրեշտակապետը եւ պէտք եղած հրամանը տանք:

Կը կանչուի . . . ապետը, որ 2 մէծիւ առնելու խոստումը ունէր իր դրպանին մէջ, երկու մէծիւ որ մեռելին տէրը պիտի տար:

— Տէր Հայր, առ սա 5 դրուչը եւ աս մեռելը թաղէ:

— Շատ աղէկ է ֆէնտիմ, ծառայ եմ:

* * *

Տէր Հայրը կուգայ մեռելին տունը, կը սկսի կարգալ, արարողութենէն ետքը նորէն կը կարգայ, յետոյ գառնալով մեռելին տէրերուն կ'ըսէ:

— Օրհնած, այգուցն ալ կարգացի, իրիկուան գալու պէտք չկայ: Կը լսենք թէ կիրամուտքի իրիկունն ալ էր . . . այցեքարտը պիտի զրկէ:

Յուզարկաւորութիւնը կը սկսի, մեռելին տէրերը կ'ըսեն:

— Փայտէ սեւ խաչը ո՞ւր է:

— Ան բարայով է, բարա սուէք բերենք:

— 2 մէծիւիէով ան ալ չէ՞ր բերուեր:

— Չէ:

— Է՛ տառապանքի խաչն ալ բարայով է:

Դունէն դուրս կ'ելլեն, քահանան ու զադաղը եւ ներկաները որոնք ականաբար կը կարծեն թէ Մայր եկեղեցւոյ կողմը պիտի երթային, երբ հակառակ կողմը գացին, անհնայն ապշութեամբ մտածեցին թէ:

— Պէլլի եկնի. Գարուի ժամը պիտի տանին, ուրտեղ գեղեցիկ ու սիրուն սալօն մըն ալ կայ զարդարուած, եւ ընդունելութիւնը հոն կ'ըլլայ:

Բայց քահանան սրամիտ մարդ, ուղղակի Պալքըլը կը տանի ու կը թաղէ մեռելը, միմուտով հոգոցներ որոնք 20—25 դրուչի արժէք ունէին, եթէ ոսկի մը տրուէր անոր հոգեմատ կը կարդար, սիրուն ու բարակ ձայնով մը, եօղեփշ ըլլալով:

Մինչդեռ ասդին հէ՛գ այրին արիւն արցունք թափելով կը պոռար:

— Ա՛խ դա՛մալը գլխաւորս, ժամը պիտէ չառ տեսան, չորնամ, գառս, շալնամ, ինչալահ սէպէպ ըլլողներն ալ ինձի պէս ֆոխարէ կ'ըլլան:

— Կը հ. լիք կոր թաղական եւ քահանաներ . . . Մայր եկեղեցի:

* * *

Ու Դիտող ժամ կը վաղէ եւ իրողութիւնը կը պատմէ քահանաներուն, որոնք զարմանքով կ'ըսեն:

— Ի՞նչ կը զարմանաս, ամէն աղքատ աստնիկ կը վերջընենք:

— Վա՛յ, ըսել է, աղքատները եկեղեցի տարուելու ալ իրաւունք չունին . . . իրենց մեռնելէն ետքը, անանկ է նէ արքայութիւնն ալ հարուստներուն իրաւունքն է. լաւ:

այն ատեն առէք մեր աւետարանը, որ միշտ մերն է, առէք մեր փայտէ խաչը, ու առէք ձեր ողջոյնները ու հոգոցները, եւ ետ տուէք մեր տաճարները, մեր քրտինքին արդիւնքը. ժողովուրդն է որ ձեր թապախները կը լեցնէ, ձեր զաւակները ու ընտանիքը կը կերակրէ, կը մեծցունէ եւ ամէնուն փոխարէն մեր մոռնները ժամ չէք տանիր հէ՞, լաւ, դուք գիտէք: (*)

ԴԻՏՈՂ,

* Ծ. Խ. — Կրօնական ժողովը իր վերջին նիստին մէջ նկատողութեան առնելով այս խնդիր, որոշած է յատուկ շրջարեական ուղղել բոլոր եկեղեցիներուն, որպէս զի ամէն քահանայի շնչեցեալները նախ եկեղեցի տանի եւ ապա գերեզմանատուն:

Տասնեակով տարեկան էր Աննա երբ դպրոցէն մեկնեցաւ, իրեն խնամքներուն կարօտ ունենալով ծեր հայր մը եւ ծեր մայր մը: Տխուր գուգաղիպութեամբ մը վարժարանական շրջանը աւարտած տարին իսկ կը մեռնէր մէկ հատիկ եղբայրը, իր վրայ թողնով ծեր ծնողացը ապրուստի հայթայթման հոգը: Սակայն Աննա՝ դրական լաւ դատարարութիւն մը ստացած՝ չըլլալով անոնցմէ որք վերացական գողափարներով անած՝ շատ աւուրիկ բաներ կը գտնեն խոհանոցի կեանքն ու անոր զբաղումները եւ ասանկով տան անկիւնը կը մնան հարուստ ամուսնի մը սպասելով մինչեւ այն ատեն, երբ իրենց տարիքը լինալով անկարելի կ'ըլլայ ամուսնութիւնը: Աննա կ'ըսենք ողջ գաղափարներով առոյգ աղջիկ մը՝ յայտնի աշխատութեան վրայ դրած՝ երկար մտածումներէ ետք, իր ծնողաց սիրուն կ'ստիպուի ուսուցչութեան տաժանիկի ասպարէզը ընդգրկել, եւ ստանալով Ուսումնական խորհուրդէ իր վկայականը, — դասատուներուն այդ լեզուէն — կ'սկսի պաշտօնավարել ազգային վարժարանի մը մէջ:

Երիտասարդութիւնը երբէք առանց բարեկամի չ'իրնար ըլլալ. Աննա չորս հոգի ունէր կամ ունենալ կը կարծէր աշխարհիս վրայ իրեն մտերիմ ու սրտակից, ծեր ծնողքը, Վահան անուն տղայ մը որ, պզտիկութենէ ի վեր, մէկտեղ մեծցած ըլլալով եղբոր մը պէս կը սիրէր եւ Մարիամ անուն իրմէ մեծ ընկերուհի մը:

Սակայն որչափ ըլլար՝ կնոջ մը սիրտը կ'ին մը միայն կը հասկնար, եւ Աննա իր ունեցած վշտերուն մեծ մասը կը խոստովանէր ու սիրտը կը բանար Մարիամին եւ գըրեթէ անոր խորհուրդներուն կը հետեւէր իբր իր աւագ քոյրն ու խորհրդատուն: Եւ կեանքը այսպէս կը շարունակէր ու երկու ծերեր շատ երախտապարտ էին այդ ագնիւ սրտով առոյգ զաւակունն որ աղջիկ վիճակովը մանչէ աւելի լաւ խնամելով, իրենց վերջին օրերը կարօտութեան մէջ անցնել չէր տար որ ամէնէն տաժանելի

չարչարանքն էր աշխարհիս վրայ — կարօտ ծերութիւն ունենալ —:

Օր մը, երբ Աննա սկսեւ էր Մարիամին հետ իր Վահանին հանգէպ եղբայրական սէրը ու անոր ըրած բարիքները պատմել՝ ընկերուհին յանկարծ կեցաւ ու.

— Եկուր Աննա, ըսաւ կարգուէ՛ Վահանին հետ, չսիրուելիք տղայ ալ չէ, շատ երջանիկ կրնաս ըլլալ:

Աննա բան մը չպատասխանեց, մինակ սխուր ժպիտ մը ունեցաւ իր աղուր երեսին վրայ եւ ուրիշ ոչինչ:

Սակայն այդ օրէն սկսեալ աղջիկը փոխուեցաւ. երբ Վահանը տեսնէր, ա՛յ եղբայրական սիրոյ զգացումէն տարբեր, բոլորովին տարբեր բան մը կ'զգար, անծանօթ սիրտուններ կուգային մարմնին վրայ, սիրտը ուժգին կը դարնէր ու արիւնը կը փախէր իր կարմրուկ այտերէն: Մարիամի մէկ բառը, սէր բառը, բաւ եղած էր այդ եղբայրական սէրը ամուսնոյ մը սիրոյն փոխելու:

Երբ տեսաւ որ ա՛յ անտանելի պիտի ըլլայ այս կեանքը, իր սրտակիցին խորհրդով, որոշեց իր սիրոյ առաջին խոստովանութիւնը ընել Վահանին. օր մը երբ կը տեսնուէին անոր հետ, յանկարծ Աննա կարմրելով:

— Վահան, բան մը պիտի ըսեմ քեզ, ըսաւ. բաւական ժամանակէ ի վեր կը սիրեմ՝ քեզ, բայց չեմ համարձակիր խոստովանիլ, հիմա որ անտանելի դարձած է կեանքը ինծի համար, ահա սիրաս կը բանամ եւ կը խնդրեմ քեզնէ որ ծնողքէս ձեռքս խնդրես . . .

Վահան վայրկեան մը դարմայկոտ ու մտածկոտ մընաց, բնաւ չէր յուսար լսել այդ պարկեշտ աղջկան բերնէն այդ սիրոյ համարձակ խոստովանութիւնը:

Ու տղան՝ թէ եւ չէր սիրած աղջիկը եւ չէր սիրեր՝ սակայն անի մեղքնալով պիտի ընդունէր անոր առաջարկը, այնչափ գլխած էր ինք — եթէ պատճառ մը, իր կամքէն անկախ պատճառ մը չ'ունենար իր առաջ. բաղձաթիւ ընտանիքի մը մէկ հատիկնեցուկը՝ քոյրեր ունէր ամուսնացնելիք, եւ պզտիկ եղբայրներ իր խնամքին ու օգնութեան կարօտ, ուստի տխուր չեչոտով մը պատասխանեց:

— Դժբաղդաբար, սիրելի քոյրս, չեմ կրնար քու առաջարկութիւնը ընդունիլ ինձմէ անկախ պատճառներով: Իբր քոյր մը կը սիրեմ քեզ եւ ուրիշ մէկ զգացում չեմ տածեր քեզ նկատմամբ եւ ասկէց զատ ընտանիք մը ունիմ խնամքիս կարօտ, դժուարութեամբ անոնց ապրուստը կը հոգսմ եւ չեմ ուզեր ալ քեզի դժբաղդ ընել անոնց պէս:

Աղջիկը՝ փոխանակ հաւատալու այս խօսքերուն անկեղծութեան՝ պատրուակ մը սեպեց զինքը շուղելուն եւ սիրտը փրած ու ամէն երազները կործանած՝ սկսաւ այդ օրէն ետք կամաց կամաց հասնիլ: Դեղնած եւ ուժաթափ, բայց իր ծնողաց սիրուն կը քաջքէր իր վատոյժ մարմինը դպրոցին փոշիներուն մէջ: Իր ծնողք չուղեւով իրենց զաւակին երես գալ եւ յայտնել անոր աշխարհութիւնը, կ'ըսէին իրարու:

— Ի՛նչ օր կը մաշի կոբ աղջիկը, էրէսը ըրէնի չ'մնաց, աճապա տէրտ մը ունի. ա՛խ, գէնիկն ըլլայինք ա՛յ ինչ կ'ըլլար . . . Աղջիկ զուակ մանջու պէս մեզի նայի նէ . . .

Սիրահատունում ու չարչարանքի այդ կեանքը փուլ-թացունցած էր խեղճ աղջկան կեանքը իր վերջին, ու վարդավառին օրն իսկ գերեզման կ'ընկնէին վարդի նըման այդ աղուորիկ վառ աղջիկը:

Ու հիմա ամէն վարդավառին, երբ ամէն մարդ ուրախ զուարթ իրար կը թրջեն, աչքերս ալ իրենց կարգին կը թրջուին արցունքով, եւ կը յիշեմ քրոջս պէս սիրած այդ աղջիկը որ զոհ եղած էր իր մէկ սխալ հասկացողութեան:

* * *

Քանի մը տարի ետք, պտոյտի մը աստն Ռըդի-Շանի մէջ տեսայ վահանը՝ բաւական խօսակցութիւններէ ետք մեր խօսքը դարձաւ հին օրերու վրայ:

— Գիտե՞ս ըսաւ, տակաւին չեմ ամուսնացած. մաղերս ա' ճերմկացան եւ քոյր մը ունիմ որ դեռ մէկը չուզեց: Եւ լրագիրները միշտ ամուրիներուն ամուսնացէք կ'ըսեն տուանց նկատի առնելու պարագաները եւ նիւթականն ալ:

Հապա ա'ն խեղճ Աննան, սիրտս կը կտրտի երբ անունը կուտամ, ատ անբաղդ աղջիկը որ մեծ մը չունենալով իր գլխուն վերեւ, հետեւաբար եւ չնորհքով խրատաւուն մը՝ մտիկ ըրաւ ընկերուհի մը խօսքին եւ անոր արտասանած մէկ բառը բաւեց իր կեանքը արժեքու: Եւ ըստ իս աղջիկները ընկեր ունենալու չեն, որովհետեւ կամքով տկար՝ աւելի տրամադիր են անոնց գէշ կամ լաւ ազդեցութիւնը կրելու քան այլերը, որք կամքով միշտ զօրաւորներ եղած են:

Ան ալ իր կերպովը կը մտածէ եւ իրաւունք ալ ունի մասամբ:

ԼԵՒՈՆ ՇԱԹՐԵԱՆ

ԳԻՇԵՐԱՅԻՆ ՄՈՒՐԱՅԿԱՆՆԵՐ

Կոյր, կաղ, սապատող եւ կամ քեզ ու դիտ սեղմէ նէ քուրը հանող աղքատները չհասկնաք, դռնէ դուռ պրտող լալկան կիներն ալ չեն մեր նկարագրելիք մուրացկանները եւ ոչ ալ «վա՛յ, պէյս, ուր բարոյն չի հացկատակները, այլ մեր՝ Ենի-Փարու, Գում-Փարու եւ Սա-մաթիոյ երիտասարդ ճէնթլմէն մուրացկաններու մէկ նկարագիրը պիտի ընենք, որոնք մասնաւորապէս կիրակի իրիկունները ժամը տասնէն, մինչեւ գիշերուան հինգը, վեցը իրենց արհեստը ի գործ կը դնեն, գիշերազգեցիկ կոկուած հագուստներով, որոնց ցորեկի տեսքը պէնզինամուրթիւններն կը մատնեն: Այս մուրացողներու համար, դազինս մը մտնալ նստիլը, խոտիլ բանադրուած է եւ այնքան ալ բազմաթիւ են, որ Հիսարապիլի երկաթուղոյն ճաթբէն մինչեւ Ենի-Փարուի կայանը կը վճռատան. ու այն աստիճան հեզաբարոյ են որ, լուտանք՝ թուրքումուր, վանտուիլ ասոնց համար չէ:

Անցեալ կիրակի, գիշերուան ժամը երեքին՝ եւ ոչ մէկ զօրավայրի բաղադատելի՝ երկաթուղու թիւն մը,

Ենի-Փարուի երկաթուղոյն՝ բուրումնաւէտ ծովեզրին վրայ կ'եռեկեղիէր:

Այս բազմութեան մէջ, ալ Գալաթի մօրուքով թր-խադէմ եւ նիհար երիտասարդ մը, խիստ լայն բանդալօն մը եւ խիստ նեղ բաճկոնակ մը հագած, (նուրբ ճաշակի նշանակ) ճամբուն վրայ գտնուած հեռագրական թելերու ցողի մը յենած, բաճկոնակին կոճկածակէն բարակ լարով մը կախուած ակնոցը, մերթ մէկ, մերթ միւս կողմ ցուցամատին վրայ դարձնելով, անցուդարձող տիկնանց եւ օրիորդաց՝ ցրտաչափին զէրօէն քանի մը աստիճան վար սրախօսութիւններ կ'ընէր: Նոյն միջոցին երկու սմանդուկ օրիորդներ խնդալով խօսելով, մեր սլոճնասէրին քովէն անցան. մեր «տանտին», անմիջապէս երկու օրիորդներու ետեւէն հետապնդեց, եւ երբ բուրովին անոնց հասաւ, խիստ մոերմօրէն՝ քովերինն ի վեր քալելով՝ ի մեծ դարմանա օրիորդներուն, խօսակցութեան սխաւ:

— Երիորդներ, դուրս կը դնեմ որ զձեզ ճանչցայ. հրամանքիդ Գում-Փարուի դուրսը Թաշճուար չէ՞ք բռնակիր:

— Կը սխալիք պարոն, մենք Գալաթի կը նստինք, պատասխանեց, եւ ընկերուհւոյն հետ քրքիչ մը բառնալով, բազմութեան մէջ աներեւութացաւ:

Նոյն հետաքնն, երիտասարդ մը մեր Տանֆէն դիմաւորելով ըսաւ.

— Միւսիւ Յուսիկ, այս գիշեր ու եւ է մէկէ կուռի կամ ապտակ սիֆտա՞ ըրի՞ր:

— Դեռ ոչ . . . ըսաւ ժպտելով:

— Հապա ի՞նչ կը խօսէիր կոր այն երկու օրիորդներուն հետ, որոնք ծիծաղելով մեկնեցան:

— Խնդացին տմա, ես ալ վարպետութիւնով մը ուր ընակելին սորվեցայ:

— Կայ անգլամ, իրա՞ւ կ'ըսես:

— Ինչու սուտ ըսեմ, իրենք ըսին թէ Գալաթի կը նստին:

— Հա՛, հա՛, մօրուքիդ քֆրեր են դու չես հասկցիր:

— Ես ալ հասկցայ, բայց կարելի է չիտակ մտքով ըսին, անոր համար վաղը այն կողմերը պտոյտի մը պիտի ելլամ:

— Օ ողբուաւ, Աստուած յաջողէ:

— Ո՞ր կ'երթաս . . .

— Երթամ նայիմ ծովու բաղնիքին սրճարանը ինչ կայ, ինչ չկայ:

— Այս գիշեր այն տեղ, խախլէն լօխումը 60 բարա է գիտցած ըլլաս:

— Բասն բարա պիլէ ըլլայ նէ ո՞վ կը նստի քի ըսելով, սաղադար մեկնելու սրահուն, այնպիսի ուժգնութեամբ տիկնոջ մը զարնուեցաւ, որ խեղճ կի՛նը՝ եթէ բազմութեան մէջ չգտնուէր, թաւալգոր պիտի գար:

— Առջիդ չնայիս ծօ՛, ասանկ է՞լու պէս մարդու վրայ կ'իյնա՞ն:

— Ներեցէք տիկին, Բօ՞ք եմ, անոր համար հեռուէն իրերը յատակ չեմ կրնար զանազանել:

— Պրէնկճէ կը խորադէ քա ակա՛նիկ . . .

— Կ'ըսէքի մարիկ, միւօրտ է եղեր, հեռու ըլլայ ա-
ները ստակ չի տար եղեր տէ, չեմ կրնար խազան առ-
նել կ'ըսէ:

— Պիտիւն սլէշնամազի էօզիւններ, խազան չես
առեր տէի դէմդ ելլողին վրայ կ'իյնան:

— Ըսել կ'ուզեմ թէ աչքս չգորէր, ագնիւ տիկինս:

— Հայտէ՛ կնա բանդ, չխախտած տան կը մուրայ կ'որ
ալ:

Մեր չմորած երիտասարդը տեսնելով որ այս բա-
նակովը բարեկրնական ձեւ մը կ'առնէ, առանց պատաս-
խանելու, կրնակը դարձուց ու մեկնեցաւ:

Ասոնցմէ քիչ մը վար երկու օրիորդներ իրենց մօրը
հետ ֆօթօլիֆի անտուկի մը առջին խոնուող բազմութենէն
արգիւրուած, կենալ ստիպուած էին, անմիջապէս գիշե-
րային մուրացկան մի քանի երիտասարդներէ շրջապատ-
ուեցան:

— Ախ օրիորդ կ'ըսէր մին, եթէ սրտիս կրակը ձեզ
նեղութիւն կը պատճառէ, գոնէ արցունքներու ծովուն
մէջ պանեօ մը ըրէք որ սաղլիկիք:

— Մըսի վրա՞դ... քիբրի սուռաթիւը դուն ալ...

— Վա՛յ, ասա՞նկ եղանք, ծաղիկ չհանած զիս տես-
նալու էիր, լուսերու կտոր գաւակ մըն էի:

— Հէմէն լուսդ խաւարի, սա չափիւններուն քանի
մը լախրաբը ըրէ, ճամբայ ալ չկայ որ մարդ ասնի տեղը
իյնայ:

— Օրիորդ, եթէ կը հաճիք թեւս մտէք ձեզ մինչեւ
տուն տանիմ, կ'ըսէր ուրիշ անամօթ մը:

Մայրերին ասոնց լրբութեան ալ չդիմանալով,
բարկութեամբ գոչեց:

— Կիտի ձեզի չամչցած չխախտաներ: Էլին մախսմ-
ները ձերին էլլէնէն ե՞ն, հէլէ սըլօնց նայէ մէյմը:

— Մարգարէ՞ ես ինչ ես տուտու հանրմ, գեղգեղեց
չուտիկ ստահակ մը, որ փոքրիկ դամբիւղով մը դգուտի
կուտ կը ծախէր. հազած խըյաֆէթնուն մի նայիր, ա-
մէնքն ալ Խալիլ-Խալիլն են:

— Աղէկ ալ կ'ըսես, քա աս ինչ տիգսուրաթ սըյրբի
ներ են եղեր մարիկ... ախ մէյմը տունս ինչայի, մէյ
մըն ալ թէօպէլէր թէօպէսի որ էքիկ էթէլներս ասանկ
տեղ պարտել հանեմ:

— Ստեւէս եկէք մայրիկ, ես ձեզ մինչեւ ճամբուն
ծայրը կը հանեմ ըսաւ ստահակը, եւ բազմութեան մէջէն
ճամբայ բանալով, մինչեւ ապահով վայր մը առաջնոր-
դեց սյդ խեղճ մայրն ու իր աղջիկները:

Այս մեր նկարագիրը, իրականին չորս մասին մէկ
մասը անգամ չէ. ուստի, ընտանեաց տէրերը
զգուշանալու են իրենց ընտանիքը այս տեսակ զրօսա-
վայրեր տանելու. մանաւանդ տանտիկիները իրենց ան-
փորձ աղջկանց հետ երեք ասանկ տեղեր յաճախելու չեն:

Յ. Մ. ՀԱՆՆԱՆ

ՆՈՐ ՔԵՐԱԿԱՆ ՅՐԱՆՍԵՐԷՆ

Ի պէսս հայ ուսանողաց

ԳԻՆ 60 ՓԱՐԱՅ

Պ. Պալէնց-Գրավաճառ Հրատարակիչ

ԵՍ ԿԸ ՀԱՐՑՆԵՄ, ԵՍ ԿԸ ՊԱՏԱՍԽԱՆԵՄ

— Մագրիգիւղցի ուսուցչին տարեկան հարցաքննու-
թեանց մասին ըրած հարցման ինչ պատասխան տրուե-
ցաւ:

— Բրիտոսի տուած «Դու ասացեր» պատասխանը:

— Կէտիկ-Բաշայի Թաղ. Խորհուրդը ինչու իր վար-
ժարանին տեսուչ մը կարգելէ ձալ անցաւ:

— Նախորդին համարժէք մէկը չգտնելուն համար:

— Պալատու վարժարանին հոգաբարձու ուսուցչի
խնդիրը ինչ արդիւնք ունեցաւ:

— Կազմական կանոնադրին հեղինակը փորձաու-
թիւն ունեցաւ յօդուած մըն ալ աւելցնել կրկին պաշ-
տօնի գլուխ անցած ատեն:

— Եէնի-Գարուի վարժարանին ընդհ. դաստիարակը
ի՞նչ կը կոչուի:

— Տեսուչ էֆէնտի:

— Սամաթիոյ վարժարանին շրջանաւարտ աշակերտ-
ները քննիչ յանձնաժողովին ո՞վ պիտի առաջնորդէ:

— Ապագայ տեսուչը:

— Մագրիգիւղի վարժարանին տեսուչը ինչու հա-
մար վարժարանին դուռը նորընտիր հոգաբարձութեան
երեսին դրոցեց եւ չթողուց որ աշակերտաց ուսումնա-
կան վիճակը քննեն:

— Անոր համար որ երբ քիչ օրէն անոնք ալ իրեն
գոցեն, Խալիլ-Եւսէօն եղած ըլլար:

— Ողբ. Հիւանդանոցի քարտուղարին համար ինչո՞ւ
չէ՞ր քիչ խնդիր ծագեցաւ:

— Միշտեբը հիւնցած ըլլալուն համար:

— Կէտիկ-Բաշայի վարժարանին ծանօթ խնդրէն ո՞վ
չահեցաւ եւ ո՞վ պիտի շահի:

— Թաղ. Խորհուրդը չահեցաւ եւ պիտի շահի Պատ-
րիարքարանը:

— Մագրիգիւղի մէջ աղջկանց վարժարան մը ե՞րբ
կրնայ չլինել:

— Երբ նախորդ մասնախմբին Տիար գանձապետը եւ
Պարոն մուրհակատէրը հաճին իրենց հաշիւները տալ:

— Ի՞նչ բանով մարդ կրնայ չափել իր միտքը:

— Գերմաներէնէ թարգմանուած թուարանութեան
դասագրքով մը:

— Ո՞վ է ազնիւ բնաւորութեան տէր մարդը:

— Այն՝ որուն գրպանը լեցուն է:

— Մաքուր աշխարհաբար խօսող օրիորդ մը ի՞նչ կը
կոչուի:

— Ուսեալ:

— Ո՞ր օրիորդն է աշխարհիս վրայ երջանիկ:

— Այն՝ որ կը սիրէ մէկը եւ կը սիրուի փոխադարձ:

— Գիւղերը ի՞նչ են:

— Սիրահարութեան համալսարաններ, ուր ամուրիք
մտից քննութիւնը կը կատարեն եւ ամուսնացեալը Գոթ-
Եօրայէ քննութիւն կ'անցնեն:

— Բագուսեան միաբանք ի՞նչ բանով իրենց հոգւոյն
փրկութիւնը կը գտնեն:

— Պատէ պատ դարձուելով, ցեխերու մէջ պառկե-
լով եւ գլուխին պատռելով:

ՀԻՆ ՄԱՐԴ

ԶՈՒԱՐ ԶԱԼԻՔ

—Սա 150 դր՝ պարտքդ տուր նայինք Պ. Մինաս:

—Նստեցէք կ'աղաչեմ Պ. Մարթէն, սո՛ւրճ կը խըմէք թէ թէյ:

—Սուրճ խմելու ժամանակ չունիմ, ուրիշ ատեն, հիմա սա հաշիւը տեսնանք:

—Ուրիշ ատեն մի՞, բայց անկարելի է, բարեկամ մը որ տարին անգամ մը կը հաճի խանութս այցելութեան գալ, եւ սուրճ մը չառնէ՛. Պօղոս շուտ էֆէնտիին համար սուրճ մը ըսէ:

—Շնորհակալ եմ բայց . . .

—Քիչ շաքարով կ'ուզէիք, ներեցէ՛ք չկրցի հարցնել:

—Հոգ չէ հիմա սա հաշի . . .

—Անշուշտ տունը հանգիստ են, աիկին մայրերնիդ ինչո՞ւն է:

—Հանգիստ է շնորհակալ եմ:

—Ղրիդք քոյրերնիդ:

—Նոյնպէս, շնորհակալութիւն:

—Պօղոս, սա լուսթրոսին կանչէ, էֆէնտիին կօշիկները անգամ մը ներկէ:

—Շնորհակալ եմ, կարեւոր գործ մը ունիմ, պէտք է որ երթամ:

—Բայց ինչո՞ւ կ'աճապարէք, քիչ մը հանգստութիւն առնէ՛ք:

—Ուրիշ ատեն ձանձրութիւն կուտամ, է մնաք բարեալ:

—Երթաք բարեալ Պ. Մարթէն, ձեր այցելութեան շատ գոհ մնացի, ամբողջ ընտանիքին շատ բարեւներ:

—Շնորհակալ եմ:

Քանի մը օր վերջը Պ. Մարթէն նորէն կուգայ:

—Բարեւ Պ. Մինաս, սուրճը հիմա խմեցի, տունէն մայրս եւ քոյրս շատ հանգիստ են, կօշիկներս դեռ հիմա ներկել տուի, սա 150ին նայինք:

—Հը, բայց . . .

—Ղայրը հըսը մըսը գալմատը, սա 150ը:

—Ահաւասիկ հրամմեցէք:

—Հա չէօյէ պէ, ատամ, հիմա հարցնելիք ունիս նէ հարցուր:

* * *

Ծիծառներ:

—Խեր ըլլայ վարժապետ, դէսլ ի ո՞ւր:

—Պոլիս, ալ մեզի ճամբայ տուին:

—Է պատճառ:

—Պատճառ մատճառ չկայ, տարին անգամ մը վարժապետ փոխել սովորութիւն է եղեր:

—Հա թէվէքէլի չէ՞ որ, վարժապետներէն ոմանք թոյլ վիճակի մը մէջ են, եւ դպրոցը տարուէ տարի յետադիմելու վրայ է:

—Եւ այս վիճակ չբարեփոխուի մինչեւ որ վարժապետ փոխելը իրենց սովորութիւն ընողները, ազգային գործերէ հեռացուցուին:

*

—Մարտիրոս ազա, այսօր դպրոցը զարգարեր են ի՞նչ կայ արդեօք:

—Ցուցանք:

—Ցուցանքը ի՞նչ է:

—Ճանձմ իշթէ պարգեւաբաշխութիւն ըսել կ'ուզեմ ասմէն ալ կէօթէթէէ Խաթէթ է, մէջը բան չկայ:

—Է՛, արտաքին երեսօթիներէ խաբուողներն ալ շատ են եւ, մարդերը ժամանակին կէօթէ գործ կը տեսնեն կոր:

Պրոսա

Պ. ՓԱՓԱՋԵԱՆ

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ԱՌԱՅՆԵՐ

—Տղան իրմէ փոքրին չհաւնիր. պատանին՝ տղայոց վրայ կը ծիծաղի. երիտասարդը՝ պատանին միամիտ կը գտնէ, կատարեալ հասակը՝ երիտասարդին հպարտութեան վրայ կ'արգահատի եւ ծերը՝ ինքզինքը ամենագէտ կը կարծէ, ամէն հասակէ ալ անցած ըլլալով, մինչդեռ ամէն հասակ միացած զինքը զառնեցեալ մը սեպելով կ'արհամարհեն:—Արդ ո՞վ իրաւունք ունի, եւ ո՞վ է ծիծաղելին կարծենք ամէնքն ալ:

—Կան շատ գեղեցիկ մտածումներ եւ շատ բանաւոր առաջարկութիւններ, ամէնքս ալ կը հաւնինք անոնց, եւ ամէնքս ալ կը հաւատանք թէ անոնցմով մարդկային ընկերութեան կռնակը գետին չգար: Բայց ինչո՞ւ չենք յաջողիր:—պատճառն այն է, որ Ս մտեր է եւ Ն դուրս ինկեր է: «Ըսելը բաւէն վերցուցէ՛ք Ս, եւ դրէք Ն» այն ատեն ամէն բան կը յաջողի:

—Սովորաբար մարդիկ, կարծուածէն աւելի կամ պակաս են:

—Նոր ճամբայ գտնող մարդ չկայ, քեզմէ առաջ ուրիշները գացած են, եւ քեզմէ վերջն ալ շատերը պիտի անցնին այն տեղէն:

—Կարելի է շատ առաւելութիւններ ունենաս, բայց դարձեալ կատարեալ չես:

—Խելացի մարդու մը անխելութիւն ընելը եւ անխելք մարդու մը խելացութիւն ընելը հաւանական է. մանաւանդ առաջին պարագան յաճախող է:

—Աշխարհիս վրայ չկայ ուրախութիւն մը եւ տրտմութիւն մը, որք մշտատեւ ըլլան. Սողոմոնի մատանին՝ որուն վրայ գրուած էր, «այդ ալ կ'անցնի», եթէ ամէն մարդ ունենար, ո՞րչափ շատ կ'ըլլար խմաստասէր մարդոց թիւը:

—Կատարեալ հանգստութիւն վայելել դժուար է, վասն զի դադարի մէջ մտնել պէտք կ'ըլլայ: (*)

Դարամաշ

ՊՕՂՈՍ Ռ. ԲԱԴՄՍՏՈՒՆԻ

(*) Զեպ վերջին գրութիւնը չպիտի հրատարակուի մեր ռեզոլութեան չհամապատասխանելուն համար:

Ծ. Խ.

Զ Ր Կ Ո Ւ Մ Ն Ե Ր

Որքանքեղ զրկուած է համերաշխութենէ՝ իրար չհասկըցող նախորդ եւ արդի թաղականներու պատճառաւ:

— Եէնի-Գաբուի դպրոցը զրկուած է նստարան ու գրասեղաններէ՝ անուշադիր թաղական խորհուրդին պատճառաւ:

— Խանութպանները զրկուած են առուտուր ընելէ՝ յաճախորդին քով կապ չգտնուելուն պատճառաւ:

— Մաքրիգիւղի վարժարանը զրկուած է յառաջդիմութենէ՝ հով-կուլ վարժապետներու պաշտօնավարութեանը պատճառաւ:

— Կարգ մը երիտասարդներ զրկուած են աւանդական ծակ-գրպան ըլլալուն պատճառաւ:

— Օրիորդները զրկուած են սրտի հանդարտութենէ՝ մարտի տենջանքէն հալումաչ ըլլալուն պատճառաւ:

— Եկեղեցւոյ թապախները զրկուած են ժողովուրդի օգնականութենէ՝ ուղտերու կարաւանի պէս շատ ըլլալուն պատճառաւ:

— Խմբագիրներուն պիտոճէները զրկուած են հասարակչութենէ՝ բաժնեգիրները կանոնաւոր կերպով չգանձուելուն պատճառաւ:

ԲԻԿՄԱԼԻՈՆ

ՀԱՐԿՍ ՀԱՍՏԱՐԱԿԱՅ ԵՒ ՊԱՏԻՒՍ ԱՐԺԱՆԱԻՈՐԱՅ

Ծառէկի մէջ, սիրավէպ մը հրատարակուած էր «Չաքըր» վերնագրով: Մեծարոյ հեղինակը՝ Պարոն Լեւոն Շաթրեանը թէեւ անձամբ չեմ ճանչնար, բայց կը շնորհաւորեմ զինքը որ երկու փոքրիկ սիւնակներու մէջ կարողացեր էր բարոյալին, գեղեցիկն ու յուղիշը այն աստիճան հեշտին իրար հաշտեցնել եւ այնքան սլաք ու մէկին, որ ընթերցողը կարծես թէ կը տեսնայ, եւ ոչ կը կարդայ:

Մեր ազնիւ ընթերցողները արդէն գիտեն թէ՛ այն կարգ մը գրական սարկաւազներու նման աժեմն ու չաժեմը երբեք չենք խնկարկեր. բայց կատարելապէս գողտրիկ սիրավէպի մը հեղինակին արժանիքը չենք կրնար լռութեամբ մատնանիչ չընել. այս առթիւ շնորհանք նաեւ վէպին մէկ փոքրիկ թերութիւնը ցոյց տալու:

Գիւղի միջով մը, պատուաւոր ձկնորսէ մը շատ աւելի աղնուաւրեւտական ցոյց տրուած ըլլալը, քիչ մը բնականի դէմ է. այսու հանգերծ, փափաքելի է որ համակրելի հեղինակը աւելի ընդարձակ վէպեր յորինէ. զի առաջին անգամ գրական այս ձիւղին մէջ ցոյց տուած իր բեղուն գրիչը, ասլաքային աւելի մեծ բաներ կը խոստանայ մեզ:

Յ. Մ. ՀԱՃԵԱՆ

Ն Ա Մ Ա Կ Ի Զ Մ Ի Ր Է

Խմբագիր Տէր,

Աղգօգուտ ու բարոյալից Ծառէկ շարաթաթերթիդ 51 եւ 52 թիւերու մէջ Հաշու ստորագրութիւնը կրող յօդուածները կարդալու բարեաղգութիւնը ունեցայ եւ բոլորովին համամիտ եմ Պ. Յօդուածագրին քննադատած մեր ազգի մէջ վիստացող կարգ մը նորահաս կեղծ բանաստեղծներու (բացառութիւնը յարգելով) գրական լըպըրտանքներուն՝ որոնք մինչեւ անհունութեան մէջ սաւառնելով կը կարծեն արիփանք տալ իրենց կեղտոտ սըրտերուն:

Այդ կարգի մի տպաշնորհ երկուտանի, երեք չորս տարիէ ի վեր, Իզմիրցիքս ալ ունենալու պատենութիւնը ունեցած ենք. այդ ջոջիկը բանաստեղծի հովեր առած է մինչդեռ անմիտը չի գիտեր թէ իր նման շարաթաթերթի մեզի դուրձաբանութեան նիւթ միայն կը մատակարարեն խայտառակարար:

Յիշեալ անձնամուրը երբեմն իր պէխերը ածիլելու հոգէն չի խուսափիր, թերեւս գրական քրֆէտեալ մը համբաւը ունենալու համար. սակ յն իր այս վալմուշքով՝ իր կարճամիտ ու թեթեւօղիկ ըլլալը միայն կ'սպացուցանէ:

Կը դարմանանք թէ Իզմիրի Ա. Մ. կիսամեայն Խաբէր համար ինչպէ՞ս կը յօժարի իր օգտաւատ հանգէսը մրտաւոր, այդ ինքնակոչ բանաստեղծին աննիւթ ու շէվշէ գրութիւնները հիւրընկալելով:

«Իրիւմ», «համալիրմ», «միասին մեռնինք», «հոգիւ ես», «կեանքս ես», «սրտիս ճէյէն ես» եւն, ահա իր սովորական բանդադու շանքները ազնիւ ու սրբ օրիորդի մը ուղղեալ, որուն անփորձ ու կոյս սիրաւ մոլորեցնելու վատութիւնը կ'ունենայ սոյն թեթեւօղիկ ու խաբեբայ սիրահարը:

Ահա, Խմբագիր Տէր, ինքնահայափ ու շողորդ անմօրուսին ներքին ու արտաքին նկարագրէն փոքր նըմոյշ մը:

Իզմիր 19 Յուլիս 1899

ՍԱՆՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ԺԹ. ՏԱՐԵՇՐԶԱՆ 1899-1900

Վարժարանիս ժԹ. տարեշրջանը կը սկսի յառաջիկայ (18 9) սեպտեմբ. 1ին: Նորեկ աշակերտաց մուտքի քննութիւնները տեղի կ'ունենան օգոստ. 30ին եւ 31ին. իսկ զատերը կանոնաւորապէս կը սկսին սեպտ. 1ին:

Թոշակաւոր աշակերտաց ընդունելութեան պայմաններուն եւ այլ տեղեկութիւններու համար, ծնողք կամ պաշտօնաւոր կրնան այժմէն դիմել Վ. Պոլիս Աղգ. Պատրիարքարանը եւ կամ ի Կարին վարժարանին տեսչութեան:

Յառաջիկայ տարուան համար ձրիավարժ սանույց ընդունելութիւնն արդէն կատարուած ըլլալով, այդ մասին ո եւ է գիմումատանց հետեւանքի սխալ մնայ:

Լնիք տեսչութեան

ՍԱՆՍԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

«ԾԱՂԻԿ»Ի ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ՊՕՅԱՃԸԳԻԻՂ, 22 Յուլիս.—Մըխթարի խընդիրը համարձուժ եղաւ. կը յուսացուի թէ այլ ևս թաղային խնդիր չյարուցուիր:

ԳՈՒՄ-ԳԱՅՈՒԻ ԳՈՒՐՍ, 22 Յուլիս.—Պօղոս Մաքրուհեան վարժարանի ձայնաւոր վարժապետը որ երկու տող անսխալ կարգաւ անգամ չգիտեր, ինքզինքը տեսուչ հրատարակելու ելեր է և այդպէս ալ կըրցուցեր է Սուրհանդակի խմբագրութեան:

ՄԱՔՐԻԳԻԻՂ, 24 Յուլիս.—Թաղական Խորհըրդոյ Արեւը խաւարեցաւ, ի մեծ ուրախութիւն և ի գոհունակութիւն բոլոր թաղեցւոց:

ՆԱՐԼԸ-ԳԱՐՈՒ, 23 Յուլիս.—Թաղ Խորհուրդը հրաժարեցուց վարժապետը, մեռելի մը քով մէկ քանի տղաքներ բանտարկելու հրամանը Թաղ Խորհուրդէն տրուած ըլլալը խոստովանած ըլլալուն համար: Վարժապետին ձեռքը սէնէճ մը տուին առնելիք տալը ոսկին յառաջիկային . . . չլծաբելու համար:

Ո Չ Գ Ա Յ Ի Ն

Խառն ժողովը չորեքշաբթի օր գումարուեցաւ Ղալաթիոյ Խորհրդարանը նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Տատեան Յարութիւն վաչայի:

Դատական նախարարութեան կողմէ վերջերս Պատրիարքարան ուղղուած պաշտօնագիրները Քաղ. ժողովի նախորդ շաբթուան նիստին մէջ նկատուած թեան առնուելով, հարկ եղած բացատրութիւնները գրաւորապէս տրուած էին նոյն նախարարութեան, թէ՛ այդ պաշտօնագիրները և թէ՛ անոնց պատասխանագիրները կարգացուցաւ Խառն ժողովոյ մէջ որ իր հաւանութիւնը յայտնեց անոնց նկատմամբ: Այս առթիւ Ռոստոմոյի Առաջնորդ Տ. Յովսէփ եպիսկոպոսի բերանացի տեղեկութիւններն ալ լսեց ժողովը: Ս. Պատրիարք Հայրը նախընթաց օր Դատական նախարար Բարձր Ապտիւրրահման վաչայի հետ տեսակցութիւն մը ունեցաւ այս խնդիրներու մասին:

—Քղի Սերկեւիլ գիւղի աղջայիները նորօրինակ գրութիւն մը յղած են Պատրիարքարան, որուն մէջ կը գանդատին տեղացի Ագամ անուն աղջայնոյ մը համար որ անուր շահատակութիւններ կ'ընէ ի վնաս գիւղացիներուն: Այդ գրութեան մէջ գիւղացիները կ'ըսեն թէ, Յիսուս աշխարհ եկաւ և նախահօր Ագամին մեղքերէն ազատեց զմեզ, հիմայ ո՞վ պիտի ազատէ զմեզ այս նոր Ագամին ձեռքէն:

Սերկեւիլցիք, շատ մի յուսահատիք, ձեր նորընտիր առաջն. Տեղապահ Տ. Վահրիճ վարդապետը, որ վան կը գտնուի, Պատրիարքարանէն հրահանգ ստացած է վրէժով իր պաշտօնատեղին վերադառնալու համար, անշուշտ Տ. Վահրիճ վարդապետ հարկ եղած միջոցները կը գործադրէ այդ նոր Ագամին ձեռքէն ձեզ ազատելու համար:

—Կը լսենք թէ Կէտիկ-Փաշայի վարժարանի լինդրոյն առթիւ Ուսումն. Խորհրդոյ կողմէ պատրաստուած տեղեկագիրը յանձնուած է Քաղ. Ժողովոյ, որ նկատուած թեան պիտի առնէ իր յառաջիկայ չորեքշաբթի օրուան նիստին մէջ: Քաղ. ժողովը անշուշտ նոր քննութեամբ մը իրաց ճշդ գրիտ վիճակը երեւան հանելէ վերջը հարկ եղած անօրինակութիւնը պիտի ընէ, քանի որ լինդրոյն պատրագանքը տակաւին մութի մէջ են:

—Տեղական թերթի մը մէջ Մայր եկեղեցւոյ Տ. Ղեւոնդ քահանային մէկ յօդուածը կարդացինք, որուն մէջ յիշեալ քահանան իր նիւթական աննախանձելի վիճակը նկարագրելով, կարեկցութիւն և օգնութիւն խնդրած էր:

Յայտնի իրողութիւն մըն է որ Տ. Ղեւոնդ քահանայ Աստուծոյ սեղանին կը ծառայէ և սակայն պանիր հացի մը ա՛խը կը քաշէ իր չորս զաւակներովը, անգին ուրիշ քահանայ մը, զոր մատնանիշ ըրած է յօդուածագիրը քահանան, եկեղեցին ոտք չկոխեր և իր հաշուին համար միայն Պատրիարքարանի մէջ կ'աշխատէ և հարուստի մը ամէն առաւելութիւնները կը վայելէ. չարժեք որ Կրօնական ժողովը քիչ մըն ալ այս կարգի խընդիրներ իր ուշադրութեան առարկայ ընէ:

—Վահկայէն (Ատանայի թեմ) խմբագրութեան ուղղուած գրութիւն մը երախտագիտութեամբ կը յիշէ Ս. Պատրիարք Հօր զրկած վերջին նպատը, որով կարելի եղած է տեղւոյն Աղդ վարժարանը բանալ: Այժմ գասազըքի անհրաժեշտ պէտքը յայտնելով նոր նպատակ մը խընդրած է:

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Ազգային Պատրիարքարանի

Ըստ կտակի Բարեյիշատակ Յովսէփայ Իզմիրեանց՝ Գրական Յանձնաժողովս կը հրաւիրէ Պատ. Հեղինակները ու բանասէրները, որ՝ եթէ Աղդ. Դպրութեան և Պատմութեան վերաբերեալ որ և է աշխատասիրութեամբ կը փափաքին մասնակցիլ Սահակ-Մեսրոպեան Գրական մրցման, փութան իրենց երկատիրութիւնները յուղարկել մինչեւ յառաջիկայ 1900 տարուոյ Յունուար 1 առ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն ի Կ. Պոլիս:

Տպագիր երկատիրութիւնները հարկ է որ երեք օրինակ լինին, իսկ ձեռագիրները մէկ օրինակ, որք՝ ըստ կանոնի ետ չեն գարձուիր:

Պ. ՊԱԼԷՆՑ

Պրավա Գրասարալի
Երեսմասնորդութեան ՄԱՆՁՆԱՅՈՑ

ԶԳԱՍՏՈՒԹԵԱՆ ՎՐԱՅ

(Գ Ի Զ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն)

Թարգ. Գերմաներէնէ

Հայերէր, մայրերէր, փութացէք կարգաւ այս
գրքոյկը, եթէ կը սիրէք ձեր զաւակաց առողջու-
թիւնը, եթէ կ'ուզէք որ ձեր շնորհիւ զերծ մնան
անոնք պատանեկան կեանքի մէջ բոյն դնող վատ
ունակութենէն:

Դաստիարակներէր, խնամակալներէր, փութացէք
կարգաւ այս գրքոյկը զի ձեր բարեբար խրատներով
ձեր սաներուն օգտակար ըլլալու բարեբաղդու-
թիւնը կունենաք:

Չափահասներ, դուք ալ փութացէք օգտուիլ
առիթէն՝ ձեզի համար ալ օգտակար հրահանգներ
պիտի գտնէք հոն:

Կը ծախուի բոլոր գրաւաճառաց քով և կա-
մուրջին գլուխը ջրավաճառ Ստեփան աղայի կըր-
պակը: Գին 2 դր:

ԳՐԱՏՈՒՆ-ԿԱԶՄԱՏՈՒՆ

Զ Ա Ր Դ Ս Ր Ե Ա Ն

Պոլիս Չափաքնար քիւ 50

Կը վաճառէ ու կը գնէ ամէն տեղակ հին և
նոր գրքեր, հանդէս ու լրագրեր ևն:

Լրագիրներէ պակաս թիւեր ունեցողները, ի-
րեն կրնան դիմել:

Կազմեր վայելուչ անգղիական և տոկուն:
Դիմեցէք և դո՛հ պիտի մնաք:

Է Ք Ի Թ Ա Պ Լ

[ՄԱՅՆԱՆ ԵՄԱՆՈՐԱՅ]

ԱՇԽԱՐՀԻՍ ԷՆ ՀԶՈՐ

Կենաց Ապահովագրական Ընկ.

ԵՐԱՇԽԱՆՈՐՈՒԹԵԱՆ ԵՐԱՇԽԱՆՈՐՈՒՆ Է

1 Միլիառ 227 Երեսմասնորդութեան

ԵՐԱՇԽԱՆՈՐՈՒՆ ԵՐԱՇԽԱՆՈՐՈՒՆ Է

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒՆԱՅԻՆ

ԹԱՇՃԵԱՆ ԵՐԱՇԽԱՆՈՐՈՒՆ

Բերա Մեծ Փողոց քիւ 308 Երեսմասնորդութեան

Պատիւ ունին ծանուցանել իրենց բազմաթիւ յա-
ճախորդաց թէ իրենց վաճառատունը վերադառնալով
է, միեւնոյն տեղը, ուր կը ծախուին ըստ առաջնոյն
կանանց շրջագրերի համար ամեն տեսակ պիտոյք,
Տապալտ, կոճակ, ասեղներ, ժապաւէն, ժանեակ, եւայլն
ևն: Եւ կանանց արդուզարդի վերաբերեալ իրեղէն-
ներ, Բարիզի առաջնակարգ գործարաններէ պատրաս-
տուած: Այս վաճառատուն իր 25 տարուան յարատե-
ւութեամբ արդէն արդոյ յաճախորդաց վստահութիւնը
գրաւած ըլլալով աւելորդ կը համարուի կրկին յանձնա-
րարել:

[Հաստատու յամիս 1852]

ՏԻՐ. Ս. ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄԱՐՈՅԺ

Թիւ 396, Մեծ - Փողոց Բերա

(Եանիի Դարեջրատան վրայի յարկը - Գիշը Զրպուգ-
ճեանց դէմ)

Կատարելագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենա-
սաստիկ ցաւած ախտներն մէկ անգամէն կը լեցուին,
ցաւով դիմելու եւ բուժուած վերադառնալու պայ-
մանաւ:

Նորահար եղանակաւ, նաւթ, ճաշակաւոր և զի-
մացիուն արհեստական ախտներ կը պատրաստեն, յար-
եւ նման բնականի, դէմքի ձեւաւորութիւն ըստ տա-
րիքի, ծամողութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն ե-
րաշխարհեալ:

Բերնի հիւանդութիւնք կատարելապէս կը բուժուին,
ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ զեղերու, եւ ամենակատարե-
լագործեալ աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի ատամ-
նահանուծիւն:

Յ. Գ. Ձմեռները կիրակի օրերն ալ, (մինչեւ կէս օր),
ինչպէս նաեւ ամէն օր, (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ-
կ'ընդունին Բերայի գործատեղին:

Ա Ձ Դ

Այս անգամ կը վաճառուին
մեծ ու փոքր քանակութեամբ.
Ազգ. Հիւանդանոցի սեպհա-
կանմաքառա դերձաններն հը-
նարիչ Մեսրոպովի գրասե-
նակն որ ի Կ. Պոլիս Գա-
մանտո խան թիւ 1:

Այս առթիւ կը խնդրուի
Արդոյ Հասարակութենէն որ
փութան փորձել այս դերձաններն: Փորձառու և մաս-
նագէտ անձինք հաստատած են առաւելութիւնը հրա-
պարակի վրայ զտնուած առաջնակարգ դերձաններէն:
Փորձեցէք և անմիջապէս պիտի տեսնէք առաւե-
լութիւնը:

Եւ միանգամայն օգնած պիտի ըլլաք Ս. Փրկիչ
Ազգ. Հիւանդանոցի հարկւարաւոր խեղճ և անկար պա-
տըսպարելոց:

Բաժանորդագրութիւն [կանխիկ]

Պոլիս և Գաւառներ Տրին. 50, Վեցմա 25, Եոմա 15 դր.
Օտար երկրներ » 12, » 6, » 3 ֆր.
Դրամի տեղ բոսթայի բուլ ալ կ'ընդունուի Գաւառներէն:
Թղթատարի ծախքը մեր վրայ է:

ԾԱՂԻԿԻ ԽՈՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՐՆՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱ-
բերեալ ամէն զրուծիւնք պէտք է ուղղուին Ս.Ո.

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՏԷՕԲՄԷՃԵԱՆ

ՏՆՕՐԷՆ ԾԱՂԻԿ ԵՄԱՐԱԹԵՐԹԻ

Ղալաթիա, Նորատունկեան խան.

Արտոնատէր Ա. ՍԱԲԱՅԵԱՆ

ՏՊԱԴՐՈՒԹԻՒՆ Կ. ՊԵՂԵՐԵԱՆ

Զիւմպիլիլ խան միջնայարկ Թիւ 18